

Українці Донеччини у боротьбі за незалежність УНР

Бойові дії Армії
УНР
на території
Донбасу.

Звільнення Лівобережної України навесні 1918 р.:

01.03. Київ

|

13.03. Гребінка

|

14-16.03. Лубни

|

17-20.03. Хорол

|

21.03. Ромодан

26-27.03. Полтава

|

04.04. Люботин

....

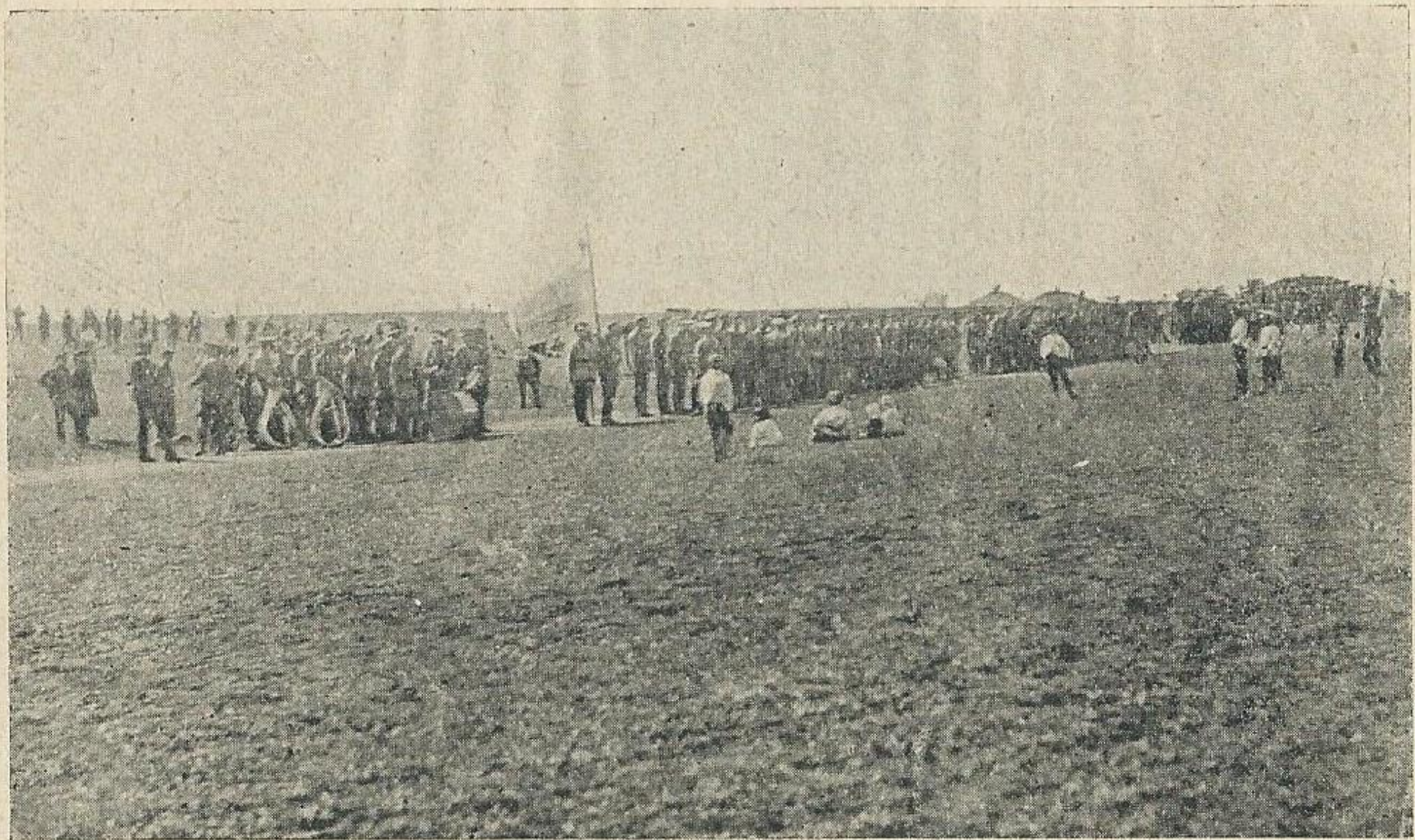

04.04.1918 – Люботин.

У Люботині Окрема Запорозька дивізія розділилася на дві групи: Харківську та Слов'янську.

Перша, підполковника Петра Болбочана, 6 квітня викинула більшовиків із Харкова й рушила на Катеринослав та Олександрівськ (сучасні Дніпропетровськ і Запоріжжя), визволяючи від комуністичних військ Південну Україну.

Друга, під командуванням полковника Володимира Сікевича, гнала на схід більшовицьку Донецьку армію і звільняла від червоних Донбас.

1-ший запорожський ім. гетьм. П. Дорошенка піший полк готується до перегляду (М. Бахмут, травень 1918)

*Петро Болбочан із дружиною.
З оригіналу. Публікується вперше.*

Командир Харківської групи
підполковник Петро Болбочан
зі своєю дружиною

06.04. Харків

|

17.04. Олександрівськ
(м. Запоріжжя)

|

22.04.

форсовано Сиваш
та звільнено Джанкой

|

24.04. Сімферополь та
Бахчисарай

Командир Слов'янської групи
полковник Володимир Сікевич

Слов'янську групу складали:

- 1-й Запорозький ім. Гетьмана Петра Дорошенка піший полк
- 3-й Гайдамацький полк
- 3-й Запорозький ім. Гетьмана Богдана Хмельницького піший полк
- Гарматний полк
- Інженерний полк

Командант 1-ого запоріжського ім. гетьм. Петра Дорошенка пішого полку, полк. Загородський

15 квітня – після 11-годинного бою Слов'янська група здобула станцію Барвінкове. За спогадами сотника Бориса Монкевича: «В цьому бою з боку українських частин 9 козаків забито, поранено 52 козаки і 7 старшин».

СКИТЦЬ

ЗМИОЦЬ

ТАРАЧОВА

СВАТОВО

318

ЛИХАЧЕВО

ДА О ИЗЮМЬ

КАБАНЬЕ

367

БЛИЗНЕЦЫ

ЛОЗОВАЯ

БАРВЕНКОВО

СЛАВЯНСКЪ

КРЕМЕННО

423

ВАРВАРОВКА

КРАМАТОРСКАЯ

КУЗЬМИНОВКА

ПОПАСНАЯ

ПАВЛОГРАДЪ

БАХМУТЪ
НИКИТКА

ВАРВАРОПОЛЕ

ЗАЙЦЕВО

СИНЕЛЬНИКОВО

17 квітня більшовики без бою здали Слов'янськ.

|

27 квітня взято Горлівку.

Тут у боях з червоними особливо відзначилась 6-та сотня Дорошенківського полку, яка знищила 26 червоноармійців та 9 взяла до полону. Захоплено багато військових трофеїв.

|

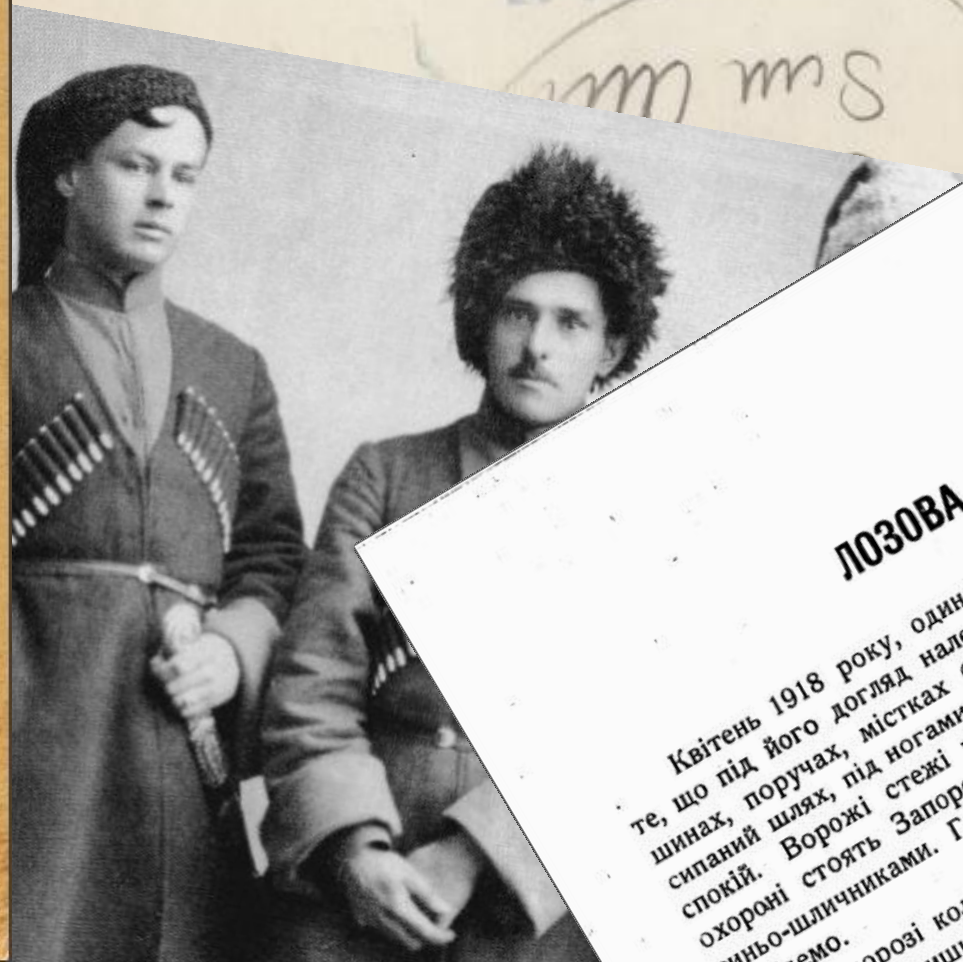
28 квітня Богданівський полк з боєм взяв ст. Дебальцево.

|

30 квітня звільнено ст. Колпаково.

Сікевич В. Сторінки із записної книжки. Б.м. (Вінніпег), 1945.
<http://diasporiana.org.ua/>

ЛОЗОВА СЛАВЯНСЬК

Квітень 1918 року, одинадцять вночі. Місяць гарно освічує все те, що під його догляд належить. Повітря вохке і доволі холодне, на шинах, поручах, містках блищать краплі роси. Камінчики, якими висипаний шлях, під ногами крутяться і доволі голосно нарушують нічний спокій. Ворожі стежі від нас яких шість верств. З нашого боку на охороні стоять Запорожці, яких гайдамаки кликали курятниками або чинь-шличниками. Головна їх застава десь тут на цьому шляху, що веде до Лозової. Коло залізничної будки паротяг з одним вагоном. Крутизна, тільки вартовий біля паротягу стоїть і дрімота його далеко стоять їхні варти, а він рукою показав на шлях, який ми підемо до того вартового, а що я буду його чекати коло будити всю заставу. Всі ворог, то забрав би їх командант підслухує.

ПО ДОРОЗІ В ДОНЕЦЬКИЙ РАЙОН

Ой видно село, широке село під горою, о
любові. Попереду отамани, а хто охоту має ідти з
льовані сидять на своїх ситих конях, наша краса, а з ним хоруж
надія запорізьська кіннота і що сили мають на все гор
свої козацькі пісні які несуться через широке поле, гень,
у високі гори і луною розливається по усіх усюдах!

Попереду їде сотник Микола Новиків а з ним хоруж
і обох сірі баранячі папахи з червоними шликами і з
сидять на потилиці, очі горять як ті зорі, а гол
ведуть верхи і своєю красою приваблюють слухачів!

як грім з ясного неба зашваркотіла десь попід хма
у небесних хвилях ворожа граната! за нею друга,
Бискочили три підстаршини з своїми роями, дістали
риляе, авідішла? Дозорці як вітер полетіли а кін
у відійшла!

крізь далекозір оглядає все кругом. Зауважив,
видно, — хтось або втікає, або нас шукає,

ший дозорець і каже: В селі горить ве
і ячменю, хтось на сполох западив річ
повибігали з хатів, накладають наш іх
і самі не знають! Дозорець наш іх
екати доти, коли наша кіннота до
рець і оповідає що за яких п'ять
Ще трохи, приїхав третій обоз на
і крило і захав аж в запляля
улемети і великий обоз на
; видно багато зброю і хова
то покинуло обоз і хова
ний елемент — бенкетує
и, що ведуть їх дезертерів,
льної ради де ці генер
майже всі п'яні, всі
ору булоб дуже не
о прийали за свого
на нього все не
тирається. Тоді
няв на дуби і
лив на землю
зробив, по
кричать, а
навіть у

Як уродженці
Донбасу потрапляли
до лав українського
війська?

1. Через українізацію частин РІА (1917).

A. P. ...

2. Під час походу
Запорізького
корпусу на Крим
(весна 1918).

3. За мобілізацією до
Армії Української
Держави (літо-осінь 1918).

4. Як полонені бійці
Червоної та
Добровольчої армій
(1918-1920).

5. Зголошувались до
Армії УНР у таборах
в Польщі (1919-
1920).

6. Самотужки діставались до українських бойових частин.

Окремі біографії

Шаповал (Шаповалов) Микола Юхимович

(05.12.1886, Катеринославська губ., Бахмутський пов., с. Серебрянка – 1948, Франція) – генерал-хорунжий, командир 7-ї пішої кадрової дивізії Армії УНР.

Народився у селі Сріблянка – тепер Бахмутського району Донецької області. Закінчив 6-класну Слов'яно-сербську гімназію, Чугуївське піхотне юнкерське училище (1909).

У серпні 1915 р. потрапив до німецького полону, перебував у таборі Штральзуд, де організував гурток офіцерів-українців, на чолі яких у січні 1916 р. зголосився як доброволець до Легіону Українських січових стрільців. Був переведений до табору Раштадт, де організував т. зв. Запорізьку Січ – національну організацію військовополонених-офіцерів. 27.01.1916 р. сформував з українців-військовополонених загін (незабаром – 1-й Запорізький полк ім. Т. Г. Шевченка) з 27 осіб, який 12.01.1917 р. у складі німецьких військ вирушив на Волинь для ведення пропагандистської та розвідної роботи.

З кінця лютого 1918 р. – командир 1-го Синьожупанного полку ім. Т. Шевченка. 27.04.1918 р. полк було роззброєно німцями. З 09.10.1918 р працював начальником консульського відділу Міністерства закордонних справ Української Держави. З 1919 р. – на командних посадах в Армії УНР. Мешкав на еміграції у Франції, де очолював місцеву українську громаду. Подальша доля невідома.

Скрипниченко Федір Тарасович

(06.06.1895, Катеринославська губ., Бахмутський пов., м. Кодема - н/д) - козак 1-го Запорозького імені Тараса Шевченка полку Армії УНР.

Народився у селі Кодема, - тепер Бахмутський району Донецької області. Учасник Першої світової війни. Військовополонений, перебував у таборах в Німеччині. Згодом в складі 1-ї Синьої дивізії повернувся в Україну. Після розпуску дивізії 27.04.1918 р. виїхав до дому у м. Бахмут. Під час антигетьманського повстання, коли Донбас захопили більшовики, втік на Кубань. Жив у станиці Царській, у родичів. Тут захворів на тиф. Після одужання був мобілізували до Добровольчої армії. Пізніше потрапив до Кубанської дивізії генерал-майора Миколи Бабієва. Під натиском червоних мусив тікати з Кубані. Разом з іншими опинився на пустельному острові Лемнос в Егейському морі. Звідки втік до Греції. Пробув тут два роки.

З метою продовжити навчання переїхав до Чехословаччини. Закінчив УГА. Емігрував до США, дотримувався українських республіканських поглядів. Точна дата смерті невідома.

Білецький Євген Миколайович

(08.12.1870, Харківська губ., Старобільський пов., м. Райгородок. – після 1945) – генерал-хорунжий Армії УНР.

В українській армії з 1917 р.

З 16.04.1920 р. — командир Учбового куреня 4-ї запасної бригади у Кам'янці-Подільському. З 20.09.1920 р. — генерал-хорунжий Армії УНР, начальник Тилу Армії УНР.

У 1945 р. був схоплений у Польщі радянськими військами. Подальша доля невідома.

**Уродженці Сватова, загиблі у боях за
с. Шляхетне на Поділлі 02.06.1920 р.**

Козаки окремої пластунської сотні при
кінному Гетьмана Івана Мазепи полку 2-ї
Волинської дивізії Армії УНР
*Добровольський Гнат Іванович та Рудич
Іван Тимофійович.* Померли від важких
ран, одержаних в бою з більшовиками.

Будзе (Будзів) Микола Іванович

(06.12.1900, м. Слов'янськ – після 21.09.1925) – хорунжий Армії УНР.

Дитинство минуло у Слов'янську. У 1918 р. закінчив 6 класів реальної школи. 22 квітня 1918 р., після звільнення Слов'янська Армією УНР, добровольцем вступив до Дорошенківського полку. У серпні 1918 р., за власною ініціативою, перейшов до Кінно-гірської гарматної батареї полковника Алмазова.

У грудні 1918 р., як хворий на тиф, потрапив до табору військовополонених у Ланцуті, Польща. При формуванні з військовополонених українців 6-ї Стрілецької дивізії (в лютому 1920 р.) – добровольцем зголосився на службу до 6-ї гарматної бригади 16-го легко-гарматного куреня 6-ї Стрілецької дивізії.

Пройшов всю військову кампанію 1920 р. аж до інтернування українського війська на території Польщі. З 1923 р. працював у Помор'ї. Подальша доля невідома.

Нечаїв Петро Олександрович

(1864, Катеринославська губ., м. Слов'янськ – до 1926, Польща) – підполковник, начальник мобілізаційного відділу штабу 1-ї Кулеметної дивізії Армії УНР.

Народився у м. Слов'янську – тепер місто Донецької області. На військову службу вступив у 1882 р. Станом на 01.01.1910 р. — капітан 63-го піхотного Углицького полку (м. Соколка). Напередодні Першої світової війни пішов у відставку. 05.10.1914 р. був мобілізований до армії з призначенням на посаду командира 125-ї Курської дружини. Останнє звання у російській армії — підполковник.

На службі в українській армії з 1920 р.: влітку 1920 р. — у старшинській сотні 6-ї запасної бригади Армії УНР. З 12.09.1920 р. — начальник мобілізаційного відділу штабу 1-ї Кулеметної дивізії Армії УНР. Станом на 01.10.1922 р. — начальник мобілізаційного відділу штабу 5-ї Херсонської стрілецької дивізії Армії УНР. Похований на українському військовому цвинтарі у Щипьорно.

Миколаєнко Іван Сидорович

(24.06.1895, Катеринославська губ.,
Маріупольський пов. — 02.11.1974, США) —
підполковник, ад'ютант командувача Дієвої
армії УНР М. Омеляновича-Павленка.

Народився у Маріупольському повіті
Катеринославської губернії. Закінчив
Катеринославське реальне училище (1913),
навчався у Катеринославському гірничому
інституті, закінчив Чугуївське військово-технічне училище
(1915).

З жовтня 1917 р. — командир сотні у
Катеринославському Гайдамацькому Курені
військ Центральної Ради. У січні 1918 р. брав
участь у вуличних боях у Катеринославі проти
більшовиків. З лютого 1918 р. — на командних
посадах у бойових частинах Армії УНР та Армії
УД.

З 06.12.1919 р. — ад'ютант командувача Дієвої
армії УНР М. Омеляновича-Павленка. На цій
посаді брав участь у Першому Зимовому поході
та боях другої половини 1920 р.

Кость-Костенко Степан Кононович

(09.01.1901, м. Маріуполь – 01.03.1981, Чикаго, США) – адміністративний поручик Армії УНР.

Закінчив гімназію імператора Олександра III у Маріуполі (1919). Добровольцем зголосився до Армії УНР (08.07.1920). Закінчив гімназію Т. Шевченка у таборі інтернованих воїнів Армії УНР у Каліші, Польща.

Під час Другої світової війни емігрував до Німеччини, де був одним з творців місцевих парафій УАПЦ. Автор численних поетичних збірок, нарисів, спогадів про визвольну боротьбу. Емігрував до США, помер та похований у Чикаго.

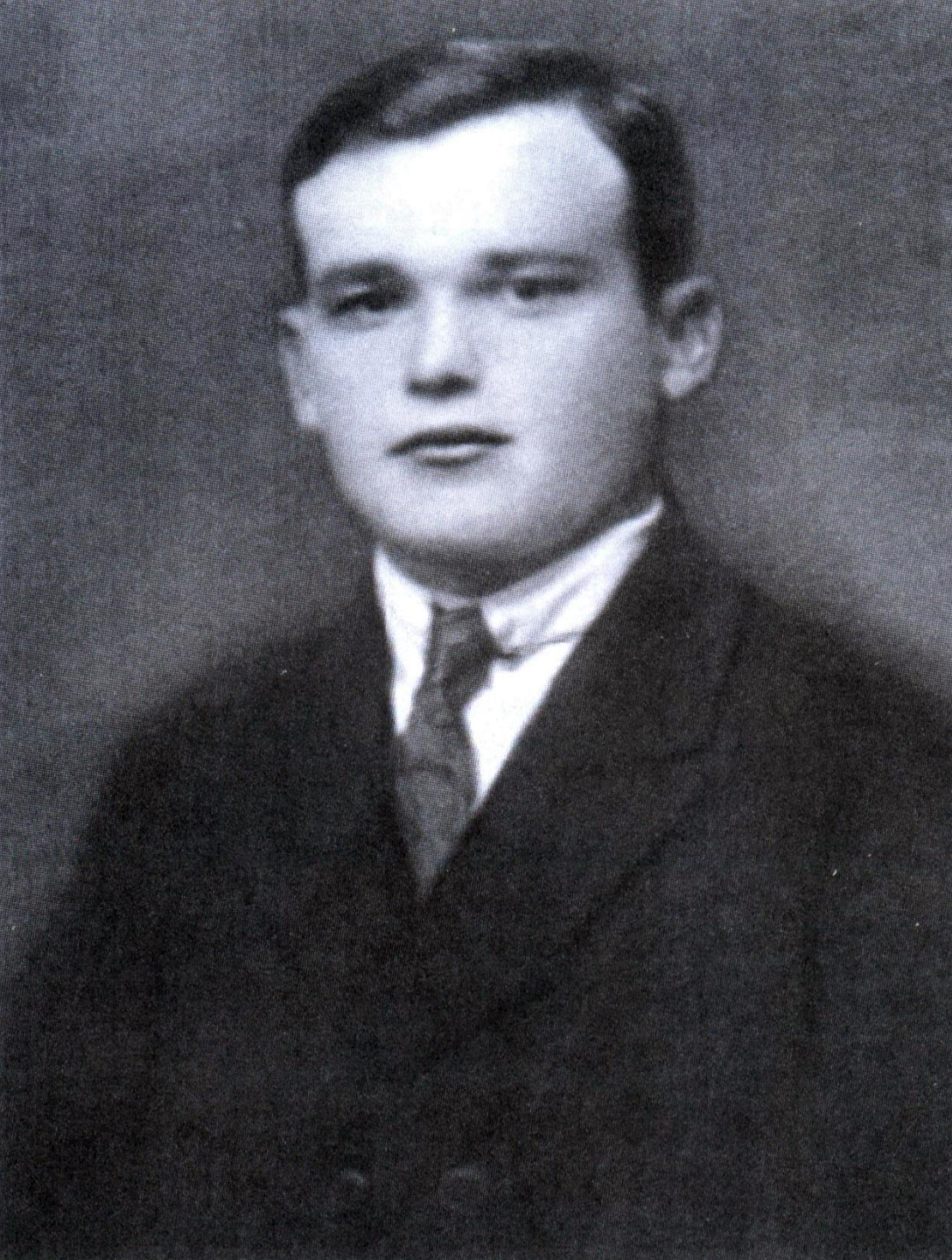

Костенко Валентин

(11.02.1898, Катеринославська губ., Бахмутський пов., х. Весела Гора – н/д) – козак Запорозької дивізії Армії УНР.

Народився у х. Весела Гора – тепер належить до с. Самарське Олександрівського р-ну Донецької обл. Закінчив Бахмутську реальну школу (1919), вступив до Катеринославського гірничого інституту. Творець Бахмутського вільного козацтва. Під час звільнення Донбасу Запорізьким корпусом Армії УНР (квітень 1918 р.), добровольцем зголосився до українського війська.

Брав участь у повстанському русі на Донбасі. Восени 1920 р. виїхав до Болгарії. У 1922 р. переїхав до ЧСР. Закінчив Українську господарську академію у Подєбрадах (1927). Автор спогадів про визвольну боротьбу в Олександрівському повіті Катеринославської губернії.

Закоморний Микола Степанович

(21.11.1901, Катеринославська губ., Бахмутський пов., с. Ясинувате – 20.02.1982, Велика Британія, графство Гартфордшир, с. Оффлі) – хорунжий Армії УНР.

Закінчив 5 класів Єнакіївської комерційної школи (1913-1915). До Армії УНР зголосився добровольцем 20.03.1920 р. Служив у 4-й Київській бригаді, разом з якою пройшов всю бойову кампанію 1920 р. Інтернований у таборах на території Польщі. Закінчив реальну школу в таборі інтернованих Армії УНР у Щипьорно та гімназію Т. Шевченка у Каліші.

У 1924 р. виїхав до ЧСР, закінчив хіміко-технологічний відділ Української господарської академії у Подєбрадах. У 1947 р. виїхав до Великої Британії, де працював технологом на пивзаводах.

Автор численних наукових робіт, український меценат. Нагороджений Хрестом Симона Петлюри. Доктор біохімії Познанського університету (1929-1942), професор Українського технічно-господарського інституту у Баварії (1945-1947), науковий співробітник Манчестерського університету (1947-1950).

Гайдак Микола Григорович

(12.05.1898, Катеринославська губ., Маріупольський пов., с. Малий Янісоль – 12.08.1971, США) – хорунжий 2-ї Волинської дивізії Армії УНР.

Народився в сім'ї вчителя у с. Малий Янісоль – тепер с. Мирне Тельманівського р-ну Донецької обл. Закінчив зі срібною медаллю гімназію у Черкасах (1917). Вступив на історико-філологічний факультет Університету Святого Володимира та до Київського артилерійського училища (1917). Навчався до грудня 1918 р. 11 вересня 1919 р. мобілізований до Добровольчої армії та відправлений до Таганрозького повіту, проте за білих не воював – захворів на тиф. Після лікування у Кременчуцькому шпиталі евакуювався до Одеси. Із загоном ген. Бредова потрапив до польських таборів для інтернованих, де добровільно вступив до української армії. Учасник боїв проти Червоної армії (02.08.1920 – 21.11.1920).

У листопаді 1920 р. знову інтернований у Польщі, у березні 1922 р. виїхав до Праги. Закінчив Українську господарську академію у Подєбрадах (1927). У 1928 р. виїхав до США. Автор понад 150 наукових і популярних праць із бджільництва. У США одержав вчений ступінь доктора біології (1933), академік, університетський викладач, професор ентомологічного відділу Міннесотського університету (1933 – 1966), член Національного географічного товариства США.

Микола Гайдак, автор понад 150 наукових і популярних праць із бджільництва. У США одержав вчений ступінь доктора біології (1933), академік, університетський викладач, професор ентомологічного відділу Міннесотського університету (1933 – 1966), член Національного географічного товариства США.

HAYDAK

DR. MYKOLA H.

1898 - 1971

PAULINE P.

1898 - 1997

«Поворотці»

з таборів військовополонених на Донбас

Губченко Федір Омелянович

(22.04.1899, Катеринославська губ., Бахмутський пов., с. Ступки – н/д) – козак Окремої Запорізької залізничної сотні Армії УНР.

Романенко Іван Карпович

(28.05.1897, Катеринославської губ., Бахмутського пов., с. Государів-Байрак – н/д) – козак Окремої Запорізької залізничної сотні Армії УНР.

5/13/04
Український інститут національної пам'яті

01021, м. Київ, вул. Липська, 16.

Телефон: 281-08-88

Факс: 254-05-85

E-mail: UINP@MEMORY.GOV.UA

www.memory.gov.ua

